

بررسی عملکرد زنان ساکن سرای سالمندان در ارتباط با پیشگیری

از عفونت سیستم مجاری ادراری

پریچهر امینی^۱، معصومه همتی^۲، معصومه وظیفه اصل^۳، حمیده خلیل زاده^۴، مهین نصرتی^۵، مرغوب کیانی^۶، زهرا مشیری^۷

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی

سال سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۴

چکیده

مقدمه: به دلیل تفاوت‌های واضح آناتومیک شیوع عفونت مجرای ادراری در زنان به میزان قابل ملاحظه‌ای بیشتر از مردان است. تحقیقات نشان می‌دهد که از هر ۵ زن یک نفر در طول زندگی دچار عفونت مجرای ادراری می‌شود هم چنین ۳ درصد از مبتلایان نیز دچار عفونت‌های مکرر می‌گردند. عفونت مجرای ادراری شایع‌ترین علت عفونت حاد باکتریال در افراد بالای ۶۵ سال است. اغلب زنان سالخورده نمی‌توانند مثانه خود را به طور کامل تخلیه نمایند و دچار رکود ادراری می‌شوند. در این بین زنان ساکن در خانه سالمندان به علت بی‌حرکتی و ابتلا به بیماری‌های مزمن و داشتن کاتتر پیشابراهی و زخم‌های فشاری، بیشتر در معرض ابتلا به عفونت‌های مجرای ادراری می‌باشند لذا پژوهشگران بر آن شدند تا تحقیقی با هدف تعیین عملکرد زنان ساکن در خانه سالمندان در پیشگیری از عفونت‌های مجرای ادرار انجام دهند.

مواد و روشها: در این پژوهش توصیفی ۳ نفر از زنان سالخورده جهت بررسی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای است دو قسمتی شامل: سئوالاتی در ارتباط با مشخصات دموگرافیک و ۲۰ یال در رابطه با عملکرد زنان سالمند در ارتباط با پیشگیری از ابتلا به عفونت ادراری که به روش مصاحبه تکمیل گردیدند.

نتایج: یافته‌ها نشان می‌دهد که میانگین سنی نمونه‌ها ۷۴/۶ سال است، ۵۲٪ بیسواد و ۵۶٪ دارای وضعیت اقتصادی متوسط هستند، ۱۰۰٪ دارای مشکلات جسمی و ۷۶٪ دارای مشکلات اجتماعی می‌باشند.

در بررسی سئوالات مربوط به عملکرد زنان سالمند در ارتباط با پیشگیری از عفونت مجرای ادراری نتایج نشان می‌دهد که ۸۰ درصد نمونه‌ها قبل از دستشویی دستهایشان را نمی‌شستند و ناحیه پرنیه را بعد از اجابت مزاج تمیز نمی‌کردند هم چنین ناحیه تناسلی را بعد از سششو خشک نمی‌نمودند. ۱۰۰٪ نمونه‌ها ناحیه پرنیه را از جلو به عقب تمیز نمی‌کردند. ۷۶ درصد نمونه‌ها بعد از دستشویی دستهایشان را نمی‌شستند و ۶۸ درصد نمونه‌ها خود را از نظر جسمی و روحی زیاد خسته می‌کردند. با توجه به هدف کلی ۵۶ درصد زنان سالمند در پیشگیری از عفونت مجرای ادراری عملکرد ضعیف بودند.

بحث: نتایج بیانگر عملکرد ضعیف زنان سالمند مقیم خانه سالمندان در پیشگیری از عفونت مجرای دستگاه ادراری می‌باشد. بنابراین برای کمک به زنان سالمند در ارتباط با پیشگیری یا کنترل عفونت مجرای ادراری، لازم است که سرویس‌های بهداشتی نیازها را شناخته و برنامه آموزشی را اجرا نمایند تا در هزینه و نیروی انسانی کاهش اساسی داده شود.

واژه‌های کلیدی: عملکرد زنان، سرای سالمندان، عفونت سیستم مجاری ادراری

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، سال سوم، شماره اول، ص ۹-۵، بهار ۱۳۸۴

^۱ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۲ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۳ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۴ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۵ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۶ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۷ مری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

مقدمه

بالا رفتن طول عمر و پیر شدن جمعیت واقعی است که امروزه کم و بیش به شکل یک معضل در جامعه بشری مطرح می‌شود. این موضوع از چنان درجه اهمیتی برخوردار است که عدم توجه به آن و حتی ساده‌اندیشی درباره آن جامعه را در آینده نزدیک در مقابل مسائل و مشکلاتی بسیار غیرقابل حل قرار خواهد داد (۱). کشور ما نیز از این تغییرات جمعیتی بی‌نصیب نبوده است. در اصطلاح روانپزشکی از سالمند شدن جمعیت با عنوان خاکستری شدن جمعیت یاد می‌کنند و به جرات می‌توان گفت پدیده خاکستری شدن جمعیت در جامعه ما هم روبه افزایش است (۲). پیری نتیجه یک روند کند و بی‌سر و صدا بیولوژی و فیزیولوژی است که به تدریج متابولیسم بدن فرد کند شده و قدرت عضلانی و فعالیت‌های بدنی کاهش می‌یابد. در نتیجه این فرایند، سالخوردگان بیش از گروه‌های سنی دیگر در معرض بیماری‌ها و صدمات قرار می‌گیرند (۱). عفونت ادراری یکی از شایع‌ترین بیماری‌ها در میان سالمندان بویژه سالمندان ساکن در آسایشگاه‌ها است (۳). عفونت مجرای ادراری نسبت به تهاجم عوامل عفونی از جمله باکتری‌ها می‌باشد. چنانچه قسمت‌های تحتانی مجرای ادراری مانند پیشابراه و مثانه درگیر شوند عفونت را التهاب مثانه

گویند و بیمار از سوزش و درد در هنگام خروج ادرار رنج می‌برد اگر قسمت فوقانی مجرای ادراری درگیر گردد، عفونت را التهاب کلیه می‌نامند و بیمار از علائمی چون درد پهلو، تهوع، استفراغ، تب و لرز شدید رنج می‌برد (۴). سالیان مدیدی است که سازمان جهانی بهداشت بر روی مسئله‌ای به عنوان مراقبت و پیشگیری از بیماری‌ها در حفظ سلامت سالمندان مطالعه می‌کند، در چهارصد سال پیش از میلاد نیز یکی از شاگردان بقراط می‌نویسد من از سالخورده‌ای آن چنان پرستاری می‌کردم که به سختی فرد دیگری می‌توانست این کار را انجام دهد، او را مراقبت کردم نه به خاطر دردهایش بلکه به خاطر اینکه مدت شش ماه نمی‌توانست تختخوابش را ترک کند و همواره در کنارش بودم. این نمایانگر ایده‌آل آموزش بقراط می‌باشد. در بعضی ادیان مانند دین مسیح، مراقبت و پرستاری از سالمند را توصیه می‌نمایند ولی هیچکدام مانند دین اسلام به این امر توجه کافی ندارند. پیشگیری و تشخیص به موقع عفونت دستگاه ادراری، در زنان سالمند به وسیله بالا بردن توان عملکرد آنان و ارائه آموزش‌های لازم می‌تواند عوارض عفونت‌های مجرای ادراری را در این گروه به میزان قابل توجهی کاهش دهد. در این زمینه، پژوهشگران بر آن شدند تا تخفیفی با هدف تعیین عملکرد زنان ساکن در خانه

سالمندان جهت پیشگیری از عفونت‌های مجرای ادرار، انجام دهند.

سواد در سطح راهنمایی و دبیرستان داشتند. طبق اظهار خود نمونه‌ها ۵۶ درصد از وضعیت اقتصادی متوسط، ۴۰ درصد از وضعیت اقتصادی خوب برخوردار بودند، ۱۰۰ درصد نمونه‌ها دارای مشکلات جسمی بودند.

روش پژوهش: روش مطالعه به صورت توصیفی

است که در آن عملکرد زنان ساکن در سرای سالمندان در ارتباط با پیشگیری از عفونت سیستم مجرای ادراری مورد بررسی قرار می‌گیرد. جامعه پژوهش زنان

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که به ترتیب (۸۰٪، ۷۶٪)

سالخورده ساکن سرای سالمندان الزهرای ارومیه

زنان قبل از اجابت مزاج دستهایشان را نمی‌شستند

هستند در کل ۳۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب

همچنین خشک کردن ناحیه پرینه بعد از اجابت مزاج

شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌ای

را نداشتند، ۱۰۰ درصد زنان سالمند نمی‌دانستند که ناحیه

استفاده شد که روش مصاحبه تکمیل گردید. پرسشنامه

تناسلی را باید از جلو به عقب تمیز کرد. ۱۰۰ درصد

شامل دو قسمت، حاوی سوالاتی در ارتباط با

نمونه‌ها از ناحیه تناسلی که چین و چروک داشت

مشخصات فردی و اجتماعی و ۲۰ سوال در ارتباط با

مراقبت نمی‌کردند. ۴۴ درصد زنان سالمند از مایعات به

عملکرد زنان سالمند در پیشگیری از عفونت‌های

مقدار کافی استفاده نمی‌کردند (جدول شماره ۱).

ادراری می‌باشد. به پاسخ‌های داده شده بر حسب بلی و

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی مطلق و درصد

خیر نمره صفر و یک در نظر گرفته شد. نمره کمترین

واحدهای مورد پژوهش بر حسب مشکلات آنها

و بیشترین فاصله یعنی صفر تا بیست به سه سطح

عملکرد، ضعیف (۰-۶)، متوسط (۷-۱۳)، خوب (۱۴-۲۰)

(۱۴) رتبه‌بندی گردید. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات

از آمار توصیفی استفاده گردید.

نتایج

یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین سنی زنان

یافته‌های پژوهش نشان داد که ۸۰ درصد زنان از

۷۴/۶ سال است. اکثریت آنان ۵۲ درصد بیسواد بودند،

علایم عفونت سیستم ادراری آگاهی نداشته و ۸۸

۴۰ درصد دارای سواد در سطح ابتدائی و تنها ۸ درصد

مشکلات زنان سالمند	فراوانی	تعداد	درصد
عدم شستشوی دست قبل از اجابت مزاج	۲۴	۲۴	۸۰
عدم شستشوی دست بعد از اجابت مزاج	۲۲	۲۲	۷۶
عدم توانایی تمیز و خشک کردن ناحیه پرینه بعد از اجابت مزاج	۲۴	۲۴	۸۰
عدم تمیز کردن ناحیه پرینه از جلو به عقب	۳۰	۳۰	۱۰۰
عدم مراقبت از نواحی چین و چروک پرینه	۳۰	۳۰	۱۰۰
عدم استفاده از مایعات به مقدار کافی	۱۳	۱۳	۴۴
جمع نمونه‌ها	۳۰	۳۰	۱۰۰

بررسی عملکرد زنان ساکن سرای سالمندان در ارتباط با پیشگیری از عفونت سیستم مجاری ادراری

پیشگیری از عفونت مجرای دستگاه ادراری می‌باشد.

آن دسته از افرادی که به سن پیری می‌رسند باید با

آگاهی از راه‌های پیشگیری از بیماری‌ها و عملکرد

صحیح جهت پیشگیری از بیماری‌ها و عملکرد صحیح

جهت پیشگیری، در صدد حفظ کیفیت زندگی و

افزایش طول عمر خود باشند (۵). جین فازل می‌نویسد

عفونت‌های تحتانی ادرار بسیار معمول هستند و از

علت‌های اصلی تب در سالمندان می‌باشند و همچنین

از عوامل خطرزا انتقال عفونت در مجتمع‌های

موسسه‌ای به شمار می‌روند (۶). گل محمدی می‌نویسد

در سالمندان ادرار به مقدار خیلی زیاد در مثانه باقی

می‌ماند و در نتیجه به طرف کلیه‌ها برگشته و این عمل

در نهایت منجر به عفونت ادراری می‌گردد (۷).

سالمندان می‌توانند با توجه به رعایت بهداشت فردی از

عفونت‌های مجرای ادراری به میزان قابل توجهی

پیشگیری نمایند.

بنابراین برای کمک به زنان سالمند در ارتباط با

پیشگیری یا کنترل عفونت‌های مجرای ادراری

سرویس‌های بهداشتی باید نیازها را شناخته و

برنامه‌های آموزشی را اجراء نمایند تا در هزینه‌ها و

نیروی انسانی کاهش اساسی بدهند.

درصد آنان نیز دسترسی کافی به پزشک متخصص را

نداشتند.

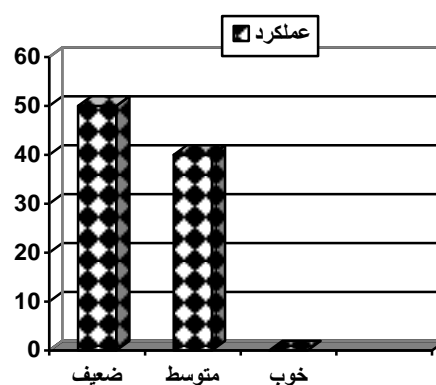
در ارتباط با عملکرد زنان سالمند در پیشگیری از

عفونت سیستم مجرای ادراری عملکرد ضعیف و ۴۴/۴

درصد نیز دارای عملکرد متوسط در پیشگیری سیستم

مجرای ادراری هستند (نمودار شماره ۱)

نمودار نمونه‌ها بر حسب عملکرد

بحث

نتایج نشان می‌دهد که میانگین سنی زنان سالمند

۷۴/۶ سال است. در تحقیقی که نوروزی انجام داد

نتایج نشان می‌دهد که بیشترین میزان عفونت ادراری

در سالمندان ۷۹-۷۰ ساله می‌باشد (۳). یافته‌های این

بررسی نشان داد اکثریت زنان سالمند قبل و بعد از

دستشویی دست‌هایشان را نمی‌شویند. نوروزی می‌نویسد

آموزش شستن دست و بهداشت فردی به افراد ساکن

آسایشگاه ضروری است (۳). نتایج این پژوهش بیانگر

عملکرد ضعیف زنان سالمند مقیم خانه سالمندان در

منابع

- 4- Schaefferb AJ. UTLs in elderly. Eur Urol. 1999,19 (Suppl 1): 2-6.
- ۱- بیضائی، هوشنگ. سالمند و مسائل سالمندی. مجموعه مقالات گردهمایی علمی- آموزشی در رابطه با سالمندان، چاپ اول، ناشر روابط عمومی سازمان بهزیستی کشور، سال ۱۳۷۰،
- ۲- تاجور، مریم. بهداشت سالمندان و مروری بر جنبه‌های مختلف زندگی آنان، چاپ اول، تهران، سال ۱۳۸۲.
- ۳- نوروزی، جمیله. میرجلیلی، علی. اژدری، افسون. بررسی عفونت ادراری در ساکنان آسایشگاه معلولین و سالمندان کهریزک تهران طی سال ۱۳۷۷. فصلنامه علمی- پژوهشی فیض. شماره ۱۳، سال ۱۳۷۹.
- ۵- سلطان‌زاده، نسیم. پیری زودرس در میان سیگاری‌های سالمند، فصلنامه دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، سال دوم، شماره ۳، ۱۳۷۵.
- ۶- فارل، جین. ترجمه ممیشی، مینا. پرستاری سالمندان، چاپ اول، نشر رویان، سال ۱۳۷۵.
- ۷- گل محمدی، مرتضی. مشکلات دستگاه ادراری در سالمندان، مجموعه مقالات گردهمایی علمی- آموزشی در رابطه با سالمندان، سازمان بهزیستی کشور، نشر سازمان بهزیستی کشور، سال ۱۳۸۰.

Investigation of the Elderly Women Practice in Nursing Home Regarding to Prevention of Lower UTI Infection, 1383

P. Amini¹, M. Hemmati², H. Khalilzadeh³, M. Nosrati⁴, M. Kiani Asl⁵, Z. Moshiri⁶

Abstract:

Introduction: The incidence of lower urinary tract infection in women is more than men because of anatomical differences. The research showed one of every five women was affected with lower UTI during her life and 3% of these women are affected more frequently.

Lower UTI is the most important cause of acute bacterial sepsis in women older than 65 years old. Elderly women often have difficulties in complete emptying of the bladder and urinary stasis.

In institutionalized elderly women with immobility, high incidence chronic illness, indwelling catheters and the risk of lower UTI rises dramatically.

Therefore, we carried out a study titled on investigation of the elderly women practice in nursing home regarding to prevent lower UTI infection.

Methods & Material: This study was a descriptive study. Samples of this study included all of samples in a nursing home. Data was gathered by means of questionnaires included demographic characteristics and 20 questions women's practice. Questionnaires were filled in by interview.

Results: Finding showed that the average age of samples was (7.46 year), illiterate (52%), economic status was moderate (56%). They had physical (100%) and with social problems (76%). Related to questions, finding showed that most of women (80%), didn't wash their hands before voiding, didn't clean the perineum and urethral meatus after each bowel movement (100%) didn't clean urethral meatus from front to back, (76%) didn't do hand washing after toilet, (68%) were very exhausted (physically and psychologically) and total sample (25%) had weak practice in relation to preventing lower UTI infection.

Conclusion: The results of the present study showed that the practice of elderly women in nursing home wasn't good, therefore in order to help elderly women to prevent or manage a recurrent UTI, the health services needs to implement teaching that meets individual women's needs and decrease staffing costs.

Key word: Women Practice, Nursing Home, UTI

Address: Nursing Department, Urmia University of Medical Sciences, Basij St., Urmia, Iran

---

¹ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences
² - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences
³ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences
⁴ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences
⁵ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences
⁶ - Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences